

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

XI. An in statu innocentiae, sit perseueraret, excellentior esset hominum
sanctificatio, quàm sit in statu lapsæ naturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

illo statu irreparabile fuisse. Et declaratur. Nisi Eua peccante, Adam non peccasset, verisimilius est, potuisse Eua per conuersionem ad Deum, ad primum statum iustitiæ, & felicitatis Paradisi redire quia vix posset aliter coniugium illud, & socialis vita inter Adamum, & Eua cum tanta morum & affectuum dissimilitudine recte subsistere. Ergo idem in cæteris seruaretur. Denique vtrumque possibile fuit, vt est per se notum: & licet sit incertum, quia ex voluntate Dei pendet, illud tamen de Deo credendum est, quod liberalitati eius, & hominum innocentium conditioni, & iusto desiderio magis esset consentaneum.

Et ita potest facile vtraque pars defendi. Aduertitur autem potest, sicut nunc contingit consequi remissionem culpæ, manente aliquo reatu poenæ temporalis, ita etiam in illo statu, sed tempore accidere potuisse: quia non omnes homines æque feruenter de peccato dolerent, cum hoc ex libertate penderet. Si ergo homo integrè iustificaretur à peccato, quoad culpam, totumque poenæ reatum, credibile est etiam originale iustitiam fuisse recuperaturum. Nec referret, quod illi non restitueretur innocentia, quatenus negat omnem culpam, etiam præteritam. Quia illa iustitia de se non postulabat talem innocentiam licet de facto solum innocentibus data, & in eis solis inuenta fuerit. Neque etiam esset tunc inconueniens, quod peccatores de sua perfecta iustificatione possent aliquando esse certi ex effectu recuperatæ iustitiæ, quia hæc certitudo esset illi statui consentanea: vt patet in innocentibus qui nunquam peccauerunt, quia certo scire possent, se nunquam amisisse iustitiam, & consequenter neque gratiam. Ergo idem posset conferri peccantibus post perfectam remissionem consecutam.

At verò, si remissio culpæ in aliquo fieret sine perfecta remissione reatus poenæ, pro illo tempore verisimilius est, non fuisse originale iustitiam simul cum gratia restituenda. Quia talis homo adhuc esset poenæ dignus: ergo à fortiori esset poenæ capax secundum præsentem statum. Ergo pro tunc erat incapax doni originalis iustitiæ, quod omnem poenalitatem excluderet. Et iuxta hoc facile expeditur vltima interrogatio in præcedenti pucto in fine numeri 8 relicta. Dicendum est enim, potuisse hominem in illo statu peccatorem indigere extremis poenæ satisfactorijs, quandiu pro reatu temporalis poenæ non plene satisfaceret: vel per feruentem contritionem plenam illius remissionem consequeretur. Quia cum careret dono iustitiæ, esset in statu poenali, & consequenter esset capax huiusmodi satisfactionis, quæ semper est debita, quandiu peccatum quoad oem reatum, non est plene remissum.

Quarta interrogatio est, an homines tunc peccantes statim de Paradiso eieci fuissent: vtrumque enim potuit Deus ordinare: & incertum est, quid faceret. Nunc enim nullum decretum habuit diuina voluntas, quod nobis innotescat, ex quo alterutram partem definire possimus. Quid autem Deus tunc decreuisset, vix potest per coniecturas diuinari. Nam si peccantes statim à Paradiso eijcerentur: frequenter coniux à coniuge, pater à filijs, & filia à matre separari debuisset: quod sine aliqua perturbatione, & incommodo innocentium vix fieri posset. Item talis lex veluti instantis exilij non videtur illi statui necessaria. Nam si intra Paradisum peccata committi poterant, cur non posset etiam contritio de peccatis ibidem exerceri, & aliquæ etiam poenalties sustineri: Itæ possent peccatores ibi manentes ab esu ligni vitæ arceri, & vnam rempublicam cum innocentibus constituere: in qua legibus suo statu proportionatis gubernarentur. Ad hunc ergo modum facile potest hæc pars defendi. Quod si contraria lectori

placuerit, non deerunt congruentiæ. Quia homo peccando fieret mortalis, cum iustitiam originalem amitteret: Paradisus autem erat locus cuiusdam immortalitatis (vt sic dicam) ac felicitatis. Homo etiam peccando fieret illo loco indignus, & quasi ad illum ineptus. Quia proprietates loci debent esse accommodatæ conditioni locati. At homo peccator poenalties, & ærumnis eo ipso subiicitur: locus autem ille ab his omnibus imperfectionibus, & incommoditatibus erat immunis. Igitur, qui peccarent fortasse diuina vi, vel ministerio Angelorum, statim extra Paradisum fierent: facta autem perfecta poenitentia, & iustitia recuperata, ad illum restituerentur. Et ita posset facile incommoda insinuata vitari: præterquam quod facile esset diuina providentiæ innumbris modis alijs omnia illa componere: & conuenienter ordinare.

CAPVT XI.

Virum in statu innocentia, si perseveraret, excellentior esset hominum sanctificatio, quam sit, in statu lapsa natura.

Suppono in primis, triplicem hic fieri posse comparationem: vna est inter primas sanctificationes vtriusque status: alia inter auxilia, & gratias, vel charitatis abundantiam, quæ ad merendum essentiale præmium in vtroque statu hominibus daretur: tertia esse potest inter vltimam sanctificationem, quæ in termino viæ per gratiam & gloriam consummabitur. Secundo suppono, totam questionem hanc multum pendere ex illa controuersia, an perseverante innocentia statu, Verbum incarnatum fieret, & consequenter, an gratia status innocentia esset ex meritis Christi, necne. Nam si non esset ex Christo, verisimile est, non fuisse futuram tam abundantem, sicut nunc est propter Christi dignitatem, & infinita merita: si autem in vtroque statu omnis hominum gratia esset ex Christo, res magis est dubia. Et hanc partem nos, vt probabilior supponimus, iuxta ea, quæ in 1. tom. de Incarnat. tradidimus.

In prima verò comparatione omittimus primam sanctificationem primorum parvulorum, nam illa singularem excellentiam habuit, propter peculiarem dignitatem, & munus illorum, in quo ab ipso Deo, tanquam totius naturæ, & gratiæ principio, creati, & sanctificati sunt. Et ideo de illorum excellentia in superioribus dictum est. Nunc ergo solam primam sanctificationem filiorum Adæ in vtroque statu comparamus. Potest autem vltimè distinguì duplex sanctificatio prima. Vna est infinita, quæ sine illorum dispositione fit: alia adulatorum, quæ fit per eorum dispositiones. Vtraque ex his frequens est, & ordinaria in statu naturæ lapsæ: in statu autem innocentia sola prior perfecte loquendo locum haberet. Quia omnes sanctificarentur in ipsa conceptione: & ita nullus adultus gratiam primam acciperet: nisi forte post lapsum, quæ do iam propriè ad statum innocentia non pertineret.

Igitur prima questio in præsentia est, vtrum gratia primæ sanctificationis infantum futura esset maior in statu innocentia, si duraret, quam postea fuerit: vtrique in intensiōe, & gradibus qualitatis gratiæ. Nam sub alijs respectibus potest gratia naturæ lapsæ dici maior, quatenus includit remissionem culpæ, & fit ex subiecto magis indigno, & auerſo à Deo. E. contrario verò gratia innocentia excederet: tum in eo, quod donum iustitiæ originalis haberet concomitans: tum etiam, quia haberet donum innocentia adiunctum, de quo generalis controuersia est, an sit maior

1. Suppositio triplicis comparationis in sanctificatione vtriusque status.
2. Suppositio de futura incarnatione ad Adæ non peccatorem.

Pro 1. comparatione notatio

3. Comparatio ad infantem vtriusque status reduta expediri

Vide tom. 4.
de poenit.
disp. 1, sect.
3. num. 11.

Coniectura
pro alteru-
tra parte
compara-
tionis.

Dei misericordia, quam donum poenitentiae? quae res alibi disputanda est. De ipsa vero gratia sanctificante quoad propriam intentionem, & gradus eius, incertissima res est: quia determinatio ad talem gradum ex sola Dei voluntate pendet, quae nobis reuelata non est: & vix possumus per coniecturas aliquid suspicari. Nam quod in statu innocentiae sanctificatio infantum cum maiori abundantia gratiae fieret, solam habere videtur congruitatem cum excellentia illius status, & cum dote innocentiae, ac iustitiae originalis. E contrario vero, quod post naturae lapsum maior gratia conferatur ad defendendum solum originale peccatum, videtur habere congruitatem ex ostensione diuinæ misericordiae, & ex merito passionis Christi. Nam licet in statu innocentiae danda esset illa gratia ex meritis Christi: non tamen ex passione, vel morte eius. Et ex hac parte videtur sumi aliqua ratio abundantioris gratiae in praesenti statu. Et consonant verba Christi Ioan. 10. dicentis, *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

4.
Praedictus
locus non
convincent.

Sed in primis haec verba parum probant. Quia vel in ipsis nulla sit comparatio, ut Maldon. sentit: sed est tantum positiua assertio abundantis gratiae, quae in omni statu per Christum danda esset. Vel si est comparatiua locutio, ut verba sonant, non sit comparatio inter status innocentiae, & naturae lapsae: nulla enim de hac re ibi facta fuerat mentio: sed est, vel inter statum Ecclesiae post Christi aduentum, & ante illum: vel inter statum viae, & patriae: vel inter diuersos status eorundem hominum iustorum, ac viatorum. Nam Christus venit, ut vitam gratiae haberent, & in illa crescerent, & abundantius haberent, bene per illam operando. Et ita possent illa verba cum eadem proportionem ad statum innocentiae applicari. Reliquae vero coniecturae pro vtraque parte debiles sunt, & ideo rem hanc, ut incertam relinquo. Solum aduerto, quod sicut nunc in lege gratiae omnes infantes baptizati aequalem gratiam recipiunt, ut probabilior opinio fert: quia datur sine dispositione recipientium, & ita ex parte illorum non potest variari sacramenti effectus, & aliunde in ceteris causis, & in Ege Dei ordinaria est aequalitas: ita in statu innocentiae verisimilius est, omnes infantes fuisse cum aequali gratia concipiendos, secundum ordinariam legem: quia etiam illi iustificarentur sine dispositione propria, quia naturaliter non erant capaces illius, & non sunt fingenda miracula sine fundamento: & in reliquis causis gratiae, ac communi lege esset aequalitas.

Neque veri-
tatem pau-
ca conside-
ra, unde re-
solutio com-
parationis
incerta ma-
net.
Quid tamen
certi habe-
atur in eade
comparacione.

5.
Id vero cum
limitatione
recipiendū.

Solum posset probabiliter adhiberi limitatio, seu distinctio cum proportionem ad statum naturae lapsae, ac diuersa eius tempora. Nam licet post Christi aduentum omnibus infantibus baptizatis aequalis gratia conferatur, nihilominus credimus, illam esse maiorem, quam quae ante aduentum Christi per circumcisionem, vel remedium legis naturae infantibus conferebatur: quia merita Christi iam exhibita ex parte sua videntur magis applicata ad gratiam conferendam. Sic ergo in statu innocentiae, (in quo supponimus venturum fuisse Christum, ut iustificatorem absque redemptione) distinguere possunt duo similia tempora: vnum ante incarnationem, & aliud post illam: & in hoc posteriori dandam fuisse infantibus abundantioris gratiam primam, quam in priori, quia ratio ex parte Christi desumpta cum eadem proportionem applicari potest. Quod si hoc verum est, comparatio fieri debet cum partitione accommodata. Et sic probabile est, gratiam baptismalem, quae nunc datur infantibus, non esse minorem quacunque gratia danda infantibus innocentiae, siue ante, siue post incarnationem Christi in illo statu. Quia ex parte recipientium non est inaequa-

litas in dispositione positiua: cum in illis omnibus nulla detur: & licet in hoc statu videantur infantes magis indisplicite ratione culpae originalis, hoc impedimentum superatur aliunde, scilicet, ex passionis Christi: ideoque probabile est, non esse minorem gratiam, quae infantibus confertur in hoc statu, quam fuisset in quolibet tempore status innocentiae, quantum ex causis gratiae colligere possumus. An vero ex speciali privilegio in aliquibus, vel in omnibus ex lege communi: Deus sua voluntate aliud ordinasset, ipse solus scit, & cui voluerit reuelare. Et similia sunt multa, quae in hac collatione talium gratiarum, secundum illa diuersa tempora cogitari possunt, quae idcirco prudens omitto.

Sed quare fortasse aliquis, quid dicendum esset de prima gratia, quae daretur adulto in statu innocentiae, Adamo non peccante? Respondeo: tunc non potuisse primam iustificationem in adultulo locum habere, nisi post lapsum personalem eius, quia omnes conciperentur in gratia, & cum illa perueniret ad aetatem adultam: ergo non posset in adulta aetate iterum primam gratiam recipere, nisi priorem antea perderent. Iam ergo non esset illa prima iustificatio status innocentiae, sed lapsa saltem in tali persona: nec fieret absque personalis dispositione propria recipientis. Item licet talis gratia esset prima ex parte subiecti, quia tunc in eo non supponeretur gratia: nihilominus non esset pure prima (ut sic dicam) quia iuxta probabiliorem sententiam reuiuisceret tota gratia, quae prius amissa fuisset: sicut credimus reuiuiscere in Adamo, quando poenitentiam egit. Et ideo ex hac parte magis incertum est, quanta futura esset illa prima gratia hominis resurgentis à personali peccato in statu naturae non lapsae in Adamo, tum quia ignoratur quanta, & quali dispositione resurgeret: tum etiam quia non minus ignotum est, quantum gratiam amissam recuperare. Non possumus ergo de illa iustificatione peccatoris, nisi per proportionem ad illam, quae nunc fit, rationari: unde dicere possumus, futuram fuisse eundem rationis, & aequalem saltem aequalitate proportionis quatenus per se iuxta exigentiam dispositionis: ex accidenti vero iuxta proportionem gratiae prius amissae, fieret: sicut nunc etiam fit.

Secunda comparatio est in dignitate, seu efficacia operum vtriusque status ad merendum maius gratiae augmentum, maiusque essentiale prae-mium. Quam tractat D. Thomas 1. p. q. 95. art. 4. Et in summa tribus assertionibus respondet. Prima est, *Homines in statu innocentiae maiorem gratiam, & gloriam essentialem per merita consequentur, quam in statu naturae lapsae.* Ratio eius est, quia qualitas meriti in ordine ad essentiale prae-mium sumitur ex quantitate gratiae, & charitatis, à qua procedit, sed in statu innocentiae copiosior fuisset gratia, nullo obstaculo in natura humana inueniente: ergo. Secunda assertio est: *In statu innocentiae opera essentialem meriti quoad prae-mium accidentale, si secundum absolutam quantitatem considerentur.* Probat, quia in illo statu maiora fuissent hominum opera, quia essent maiorem virtutis. Sed quantitati operis respondet accidentale prae-mium, quod est gaudium de bono creato: ergo hoc meritum esset maius in statu innocentiae. Tertia conclusio est, *In statu naturae lapsae opera sunt tanto magis meritoria prae-mii accidentalis ex quantitate proportionali operis.* Probat, quia in hoc statu homines sunt imbecilliores ad operandam virtutem, & ideo minus opus in illo maioris est meriti prae-mii accidentalis, quam maius opus esset in potentiori.

Haec doctrina D. Thomae satis difficilis est, multa verò attingit ad materiam de merito pertinentia, quae ab hoc loco aliena sunt. Ideoque solum de terminis his, quae ad punctum propositum explicandum necessariae sunt, necesse est.

necessaria fuerint, dicemus. Alij ergo Scholastici in 2. dist. 29. aliter in hoc puncto sentiunt. Nam Durand. q. 3. dixit, in vtroque statu merita fuisse futura equalia, quia ad eandem gloriam ordinarentur. Sed mouetur ex leui fundamento, scilicet, quod homines in vtroque statu ad reparandas Angelorum sedes ordinarentur: & consequenter ad eandem gloriam essent destinati: sed illud fundamentum in eo sensu falsum est, vt diximus lib. 1. de predest. cap. 12. num. 2. Bonauent. verò art. 3. q. 2. & Gabr. art. 2. existimant, in statu naturæ lapsæ futura esse maiora hominum merita, & essentialia præmia, quod fortasse probabilius est, licet incertum.

Vt ergo rem declaremus, supponamus prius, quæ vtriusque statui communia sunt. Primò, in vtroque statu, possent iusti per sua bona opera, seu meritis proprijs in gratia crescere. Hoc extra controuersiam est inter catholicos. Nam de hoc nostro statu res est definita in Concil. Trid. habet autem rationem eandem in statu innocentie. Sicut etiam de Angelis diximus. Secundò, in vtroque statu meritum hoc per opera libera fieret. vnde non inciperet vsque ad ætatem adultam. Prior pars demonstratur in materia de merito, quia opus non liberum non tribuitur operanti tanquam domino eius, & ideo non est meritum. Et inde probatur secunda pars, quia infantes etiam in statu innocentie non haberent vsum rationis, vt supra dictum est: ac proinde nec libertatem. Tertiò, gratia, & consequenter essentialis gloria in vtroque statu merito augeretur per quodlibet bonum opus morale aliquo modo ordinatum ad supernaturalem finem, siue illud sit elicitum ab ipsa virtute charitatis, siue ab alijs virtutibus. Hoc probatum est latè in materia de merit. l. 12. de grat. c. 8. 9. 10. & in relectione 2. de reuivisc. merit. disp. 2. sect. 1. quantum ad præsentem statum spectant. Habet tamen eandem rationem in statu innocentie, vt per se notum est. Vnde nullus est author, qui in hoc differentiam constituat inter vtrumque statum, licet de vtroque illorum alij aliter sentiant, cum quibus in illis locis disputatum est, vbi etiam hunc locum D. Thomæ exposuimus. His ergo positis comparatio inter opera vtriusque status, innocentie, videlicet, & præsentis, fieri potest, vel in perfectione, ac dignitate vniuscuiusque operis ad meritum, considerata differentia talium statuum, vel inter multitudinem, vel magnitudinem operum bonorum vtriusque status.

Dico ergo primò, idem opus, v.g. actus charitatis elicitus in statu innocentie neque ex vi status, neque ex parte grat. aut charitatis fuisse efficacior, ad meritum augmenti gratiæ, vel præmij essentialis, quàm sit factus in statu naturæ lapsæ. Probatur, quia duobus modis intelligi potest illa maior efficacia. Primò, quod idem opus bonum æquale in obiecto, intentione, & alijs circumstantijs, excepta solam circumstantia status, factum in statu innocentie, esset magis meritorium essentialis præmij, & augmenti gratiæ, quàm sit nunc factum in statu naturæ lapsæ. Alius modus, seu sensus est, quod opera ipsa bona in statu innocentie ex maiori charitate procederent, ideoque efficaciora essent ad prædictum meritum. At verò vterque modus non solùm incertus, sed etià minus probabilis videtur.

De priori probatur: quia differentia inter vtrumque statum integræ, vel lapsæ naturæ, supposito statu gratiæ in personis vtriusque status, non est in his rebus, vel perfectionibus, quæ ad diuinam amicitiam, vel iustitiam coram Deo pertinent: nec per se conferunt ad maiorem, vel minorem bonitatem operum, si in cæteris paria sint: ergo nec potest conferre ad maiorem, vel minorem efficacitatem operis, in ratione meriti, augmenti, gratiæ,

vel essentialis præmij. Consequentia videtur nota: quia meritum huiusmodi non augetur, nisi vel ex morali bonitate operis, vel ex dignitate personæ operantis apud Deum: quæ ex gratia, & charitate in personis creatis confluit. Antecedens autem quoad priorem partem, probatur, quia omnia, quæ addebat status innocentie ultra statum gratiæ, pertinebant, ad quandam naturæ integritatem, & dona, seu beneficia Dei impediunt quosdam defectus consequentes puram hominis naturam, vt mortem, dolorem, deceptionem, & similes. Hæc autem beneficia per se non faciunt personam sanctiorem, aut à Deo magis dilectam in ordine ad vitam æternam: si alioqui gratia, & charitas in tali persona maior non est: non erat autem necessariò coniuncta maior sanctitas, seu gratia vbi charitas cum perfectione status innocentie, vt est per se notum: nam homo lapsus, & habens fomitem peccati potest esse sanctior, & gratior Deo: quàm homo in statu innocentie existens. Ergo posita æqualitate gratiæ sanctificatis in hominibus, vtriusque stat⁹ esset equalis dignitas personæ, in ordine ad meritum.

Quoad alteram verò idem probatur, quia si iustus in natura lapsæ eliciat actum amoris Dei, vel proximi æquè intensum, & sub eadem ratione ex parte obiecti, & aliarum circumstantiarum, equalis bonitatis erit in vtroque homine, quia illa integritas naturæ, & bona compositio potentiarum cum alijs priuilegijs illius status, si non redundent in aliquod augmentum boni operis per intentionem, durationem, aut multiplicationem, vel aliquid huiusmodi, non sunt propriæ circumstantiæ ipsius operis, nec eius bonitatem augent, aut mutant. Ergo ex illo statu, si opus aliud idem sit, vel æquale, non potest augeri meritum, vel eius efficacia. Quin potius in illo casu videtur augeri meritum ex parte status naturæ lapsæ, quia tunc habet locum consideratio D. Thomæ, quod secundum quantitatem proportionalem plus operatur homo lapsus, quia cum sit debilior, & infirmior ratione corporis mortalis, & fomitis, nihilominus æquale opus facit, vt supponitur. Sed in primis discrimen hoc non semper, vel per se est necessarium, quia interdum potest iustus in natura lapsæ actum amoris Dei elicere cum tanta promptitudine, quanta in homine integro esse posset, si vlla vtiq; repugnancia corporis, aut fomitis pro breui tempore.

Deinde quando differentia illa intercedit, non augetur meritum in homine lapsò, nisi quatenus, vel obiectum operis mutatur, & fit laudabilius: quia vel homo vult maiorem difficultatem vincere, vel per occasionem fortius, & constantius operatur: vel certe, quia in tali occasione homo cum maiori libertate operatur bonum: sicut enim concupiscentia, vel timor minuit libertatem in consensu malitia: è contrariò auger libertatem in bonum, volendo contra concupiscentiam, timorem, aut aliam corporis repugnanciam. Et ita non stat⁹ personæ, sed maior libertas, conducet ad meriti augmentum, vt dixi in lib. 12. de Gratia, c. 3. & tunc illud augmentum non solùm est in ordine ad accidentale præmium, sed etiam ad essentialia, vt ibidem dixi. Quauis autem in statu innocentie talis occasio, seu difficultas deesset, nihilominus posset voluntas sibi illam obiectiue proponere, & cum æquali libertate idem opus amplecti, & exequi. Neque enim beatissima Virgo cum minori libertate, neque ex ea parte, cum minori merito castitatem amabat, quia fomitem non sentiebat, quàm cæteri concupiscentiam patientes.

Venio ad alterum modum, quod opera iustorum in statu innocentie essent efficaciora ad meritum, quia ex maiori gratia & charitate procederent: & interrogo, an sit sermo de maiori gratia, & charitate habituali, an de maiori defluxu actuali,

Probatur
primò
antece.

12
Probatur
2.
part.

Non semper
opus bonum
in natura
lapsæ si diffi-
cilius, quæ
in integra.

13
Refellit
iā posterior
modus duos
complectens
sensu.

Quod ad pri-
mum impugnatu

actuali, vel virtuali charitatis. Si de habituali tantum, incertum in primis est, an solus excessus in habituali gratia, ceteris paribus, augeat meritum operis. Nos vero illud admittimus. Vnde autem constat in statu innocentie, habitualem gratiam futuram fuisse maiorem in singulis iustis. Id plane sciri non potest. Neque satis colligitur ex eo, quod in natura lapsa plura sunt gratie obstacula: nam possunt etiam esse plura, & fortiora remedia. Nam ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Quod multo credibilis est, si in statu innocentie non daretur gratia ex meritis Christi: quia non interveniente peccato, non esset carnem sumpturus, ut Thomista sentiunt. Veruntamen etiam si tunc venturus esset impassibilis, nunc propter passionem, & mortem eius potuit copiosior gratia dari hominibus. Vel saltem, ut in prima comparatione dixi, loquendo de prima gratia sanctificante, probabile est, non minorem gratiam dari hominibus baptizatis, quam in prima iustificatione daretur hominibus in statu innocentie: ergo in utroque statu possent homines iusti cum aequali gratia, & charitate habituali sua merita inchoare. Ergo ex hac parte non essent ad meritum efficaciora opera status innocentie, per se loquendo, & ex vi status, contingenter autem in utroque statu accidere posset, ut nunc cum maiori, nunc cum minori gratia homines operarentur.

14
Impugnatur
etiam quo-
ad secundum
conferendo
actuale in-
fluxum ex
parte Dei.

Quod si sermo sit de maiori gratia, quantum ad actuale influxum gratie, & charitatis, ille influxus considerari potest, vel ex parte Dei mouentis, & excitantis hominem: vel ex parte hominis cooperantis. Priori modo sine fundamento dicitur copiosorem futuram fuisse gratiam in statu innocentie, quam in natura lapsa, precipue in tempore legis euangelice. Nam licet nunc ex parte nostra sit maior indignitas ex parte Christi data est nobis efficacior causa gratie. Quia vel in statu innocentie merita eius non fuissent, vel saltem non essent per passionem, & mortem illius, propter quem maxime voluit Deus diuitias gratie suae in homines effundere, ut optime considerat, & ex scripturis, ac Patribus deducit Perer. in d. lib. 5. disp. de Gratia status innoc. q. ult. maxime vero id declarat August. lib. de Corrept. & grat. cap. 11. ubi de Adam ait, habuisse quidem gratiam, sed dissipare, quia non indiguit sanguine Christi, sicut nos indigemus, nec illi necessaria fuit illa gratia, qua nos contra concupiscentias carnis pugnamus. Proinde (inquit) essi non interim letiori nunc, veruntamen potentiori gratia indigemus. De qua potentiori gratia dicit inferius, dari nobis in secundo Adam: eamque maiorem, & efficacioram appellat. Vnde etiam dixit Bern. in serm. signum magnum, & c. Prudentissimus, & clementissimus artifex quod quassatum fuerat, non confregit, sed viriliter omnino refecit. Igitur ex parte Dei, & Christi etiam actualis, & mouens gratia vel est copiosior in hoc statu, vel certe non minor.

15
Item con-
siderando
lū ex parte
hominis co-
operantis.

Denique licet ex parte hominis sint nunc maiora impedimenta, quae motionem gratie cassam reddere possint, & inde fieri aliquando valeat, ut opera non procedant ex tam efficaci actuali gratia, nihilominus tanta est gratie redemptricis efficacia, ut haec etiam impedimenta vincat, & superet. Ut enim ait August. supra, per hanc gratiam fit, ut homo velit, & tantum velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluptatem contrariam concupiscentem, voluntate spiritus vincat. Ergo ex influxu gratie, & charitatis non sunt minus efficacia ad meritum opera iustorum in statu naturae lapsae, quam innocentiae. Et declaratur. Nam actualis influxus gratie datur homini vel medio auxilio praeueniente, vel cooperante. Prius ex beneplacito Dei distribuitur, quia non pendet ex libera hominis cooperatione, nec

Confirm.

ex praui dispositione, generatim loquendo, sed in eo sola gratia Dei operatur. Et hoc sine dubio est maius, & efficacius in lapsa natura. Imò iuxta doctrinam Augustini, in loco citato in ipsomet Adamo maius fuit hoc auxilium post peccatum, quam ante illud. Ex hoc autem auxilio opportuno tempore dato prouenit, ut non obstantibus obstaculis corruptae naturae, voluntas etiam cum auxilio concomitantis gratie feruenter operetur: ergo corruptio naturae non impedit, quominus opera iustorum in hoc statu ex aequo magno vel maiori influxu gratie procedant: ac subinde sint ad meritum augmenti gratiae, & essentialis praemij efficaciora, vel saltem non inferiora.

Tandem confirmatur, quia propter Christum datae sunt plures gratiae gratis datae in statu naturae lapsae, quam in statu innocentie darentur ergo etiam auxilia gratiae gratum facientis possunt esse in hoc statu copiosiora. Antecedens manifestum est, quia aliqua gratia gratis datae supponunt imperfectionem repugnantem statui innocentie, ut gratia sanitatum supponit aegritudinem, restitutio vitae, apti visus, supponit mortem, vel cecitatem: donum linguarum supponit earum diuisionem. Haec igitur gratiae in illo statu non essent, licet in hoc dentur. Vnde probatur consequentia ex rationis proportionem: nunc enim ideo plures ex illis gratijs dantur, quia hic status pluribus indiget, pluribus etiam, & maioribus auxilijs gratiae sanctificantis indiget: ergo verisimile est per Christi mortem dari. Igitur propter solam status conditionem non possumus dicere efficaciora fuisse futura opera status innocentie ad meritum praemij essentialis, quam sint in lapsa natura, saltem in praecipuo statu eius, qui est in lege gratiae: comparatio enim inter ea, quae maxima sunt in utroque statu fieri debet, ut sine aequiuocatione procedatur.

Secundo assero, statum innocentie, licet ex aliqua parte fuerit aptior ad bona merita multiplicanda, vel maiora efficienda, non tamen simpliciter: nam aliunde potest praesens status esse commodior. Vnde euentus confectus, est ad vitamque partem contingens: quauis verisimile sit plura merita, non tantum accidentaliter praemij, sed etiam essentialis nunc in sanctis hominibus inueniri, quam in statu innocentie multiplicarentur. Declaratur, & probatur assertio per singulas partes. Et in primis in statu innocentie multae conditiones considerari possunt, ex quibus ad multiplicanda merita redderetur aptissimus. Homo enim in Paradiso ab omnibus corporis necessitatibus liber erat, & in eo sine vlla temporalium rerum solitudine habitare poterat. Ac proinde totus ille viuendi modus esset veluti quidam status vitae contemplatiuae, qui ad merita multiplicanda aptissimus est. Praeterea non possent homines in illo statu (ipso vtique durante) venialiter peccare, & in eo possent facillimo negotio conseruari, mortalitatem vitando: ergo moraliter loquendo, quoties in illo statu libere agerent, mererentur, quia semper bene operarentur, & facillime possent ex fide, & per gratiae auxilia semper operari: ergo ex his omnibus aptior fuisset ille status ad meritum, quam sit praesens.

Aliunde vero status naturae lapsae, quauis seclusa gratia Dei ad bene operandum, & merendum coram Deo sit ineptissimus: nihilominus ad praemij iuncta Christi redemptione & gratia, multo plures habet occasiones exercendi virtutes omnes, & perficiendi actus earum, merita multiplicando. Nam in hoc statu merita fidei magis ampla, magisque ardua, saltem, quoad mysteria humanitatis Christi inueniuntur. Et quo natura lapsa ad vitanda peccata, & consequendam salutem minus est idonea, eo magis crescit spes, & plures occasiones occurrunt

SVARE 2
de Angelis, c.
rr 6. d. r. m. c.
anima.

D. V. 2

currunt multiplicandi actus eius. Actus etiā charitatis Dei licet vtrique statui de se communes sint, tamen, quo in hoc statu sunt difficiliōres, eo sunt firmitiores, & per occasionem, seu antiperitiam, vt sic dicam, sunt ardentiores, & præterea plures, & magnos habent effectus alijs virtutibus moralibus imperando. Quæ morales virtutes multo excellentiores actus in hoc statu habere possunt: vt fortitudinis in martyrio, patientiæ in alijs laboribus, & infirmitatibus sustinendis, misericordiæ, beneficiæ, & similibus. Est etiā hic status aptior ad exercendam, & conferendam humilitatem, & submissionem ad Deum: & coercendi superbiam, quæ prioris ruinæ initium fuit. Sic igitur, quauis natura corruptio de se impedire, vel minuire merita videatur, nihilominus virtus gratiæ Dei inde occasionem sumpti merita multiplicandi.

Cum ergo hi duo status tanquam excedens, & excessum in hoc negotio inter se comparantur, cōtingere profectō posset, vt quidā in vno: quidam verō in altero plura merita multiplicarent. Quid autem eueniret, si status innocentie duraret, diuina scientiæ reservatum est: neque nobis est reuelatum. Si autem coniectura vtilicet, duo verisimiliora esse videntur. Vnum est, in statu innocentie, si duraret, communem, ac vulgarem hominum multitudinem plura, & maiora fuisse habituram merita, quā ordinariē in hominibus lapsis, cōmuni modo viuētibz inueniantur: sicut ē contrariō pauciores essent peccatores in statu innocentie, quā nunc sint, vt supra dictū est, quia omnes homines communiter minores, & rariores peccandi occasiōes, & plures bene operandi haberent. Aliud est, in statu naturę lapsæ magnam iustorum collectionē inueniri, quæ in excellentia, multitudine, & varietate meritorum superet totam hominum collectionē in statu innocentie futuram si duraret, in hac comparatione nullam de Christo, aut Virgine mentionem facere necesse est: tamen vt per eos ad ceteros descendamus, aduertimus, qd si Christus non fuisset venturus in statu innocentie, nullus homo purus posset in meritis illi comparari, vt est per se notum, ob infinitam Christi dignitatem. Et ob eandem, nullus posset merita Virginis attingere: imō licet denus, illammet feminam futuram fuisse in illo statu, si non esset futura mater Dei, tot merita non haberet, quot illi nunc propter dignitatem matris ex peculiari privilegio fuisse concessa. Si verō Christus venturus esset, etiam si Adam non peccaret, eandem quidem haberet multitudinem, & infinitatem meritorum: nihilominus occasione peccati, & carnis mortalis assumptæ, quodammodo illustriora fecit opera, quæ ex parte ipsorum, & non considerata infinita dignitate operantis, maioris meriti erant capacia. Idemque cum proportionē de beatissima Virgine considerari potest, nam licet eandem quantitatem meritorum in vtroque statu haberet propter excellentiam diuinæ maternitatis, tamen in varietate, & magnitudine actuum diuersarum virtutum, merita huius status mirabiliora fuisse videntur, propter redemptionis occasionem, & maiorem cum filio cōformitatem, vt facile consideranti patebit.

Hinc ergo de cæteris sanctis, qui propter singularem cum Christo coniunctionem, & cooperationem circa hominum redemptionem, aut propter alias occultas causas diuinę voluntatis, singularem sanctę vitę modum, ac excellentiam acceperunt. Dicimus, in magna illorum multitudine plura, & excellentiora merita inueniri, quā in toto hominum genere, Adamo non peccante, inuenirentur, vt in Ioanne Baptista, Apostolis, excellentibus Martyribz, multis Confessoribus, ac Virginitatibus, qui mirabile vitę genus, & opera vir-

tutum stupenda fecerunt. Hic enim plane videtur esse quasi proprius, & singularis effectus, non tantum Incarnationis, sed etiam passionis, & redemptionis Christi. Et per hoc etiam commendatur diuina bonitas, & sapientia Dei, quæ non permittit mala, nisi vt occasione operandi maiora bona indefumat. Ac denique discursus factus de pluribus occasiōibus multiplicandi merita in præfati statu hoc confirmat.

Quod autem hic excessus in multiplicatiōe, & magnitudine meritorum non tantum sit in ordine ad accidentale præmium, sed etiam quoad substantiale, ex alio principio probandum est: omnium, quod non tantum actus a charitate elicit, sed etiam proprii actus aliarum virtutum, per se merentur gratiæ, & glorię essentialis augmentū. Quod in tractatu de gratia lib. 12. cap. latè tractatum est, habetque eandem rationem in statu innocentie, & in præfati, imō etiam in Angelis, idem in superioribus diximus. Ex hoc autem principio sequitur, quod virtutis opus fuerit in suo genere maius, seu melius, eo esse magis meritorium præmij essentialis, etiam si cetera sint paria ex parte gratiæ, vel influxus charitatis. Nam si propria bonitas actus conferat ad essentialē meritum, maior bonitas per se, ac, ceteris paribus, magis confert: quia sicut simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis, vt in eodem etiam loco probatum est. Hoc autem eque procedit in quantitate absoluta, & respectu operis, quomodo maior moralis bonitas inde cōfurgat. Quia tunc ratio maioris meriti in maiori bonitate morali operis proximè fundatur: & ideo parum refert, quod talis bonitatis augmentum ex absoluta, vel respectu quantitate oriatur. Nam idem etiam erit, si ex alijs circumstantijs cōfurgat. Quid autem D. Thomas in d. q. 75. docere voluerit, dicens, quantitati boni operis respondere præmij accidentale, explicatu difficile est: in d. verō refectione illū, vt valui declaravi.

Superest tertia comparatio, quę est de termino, seu de toto cumulo omnium meritorum huius vitę, an scilicet, futurus esset maior in omnibus, & singulis hominibus perseuerantibus in statu innocentie, quā nunc sit, vel ē conuerso: vel denique an esset in vtroque statu æqualis. Quæ interrogatio, & de possibili fieri potest, & de facto, & in priori sensu resoluta est ex præcedenti puncto. Nā dicendum est vtrumq; fuisse possibile, & contingens: quia non obstante conditione status, hoc pedit ex vñ libertatis cum gratia Dei. Poterāt ergo aliqui homines in statu innocentie peruenire per merita ad maiorem gloriam, quā omnes homines nunc affequantur in natura lapsa. Et ē conuerso multi ex hominibus lapsis possent excellere omnes innocentes. Et ita comparando maximum ad maximum in vtroque extremo, seu statu contingens erat excessus. Et quidem spectando ad cōditiones vtriusque status, magis contingens videtur, vt in natura integra ad excellentiorem terminum per merita perueniretur, ex parte verō gratiæ contrarium possibile fuit in natura lapsa, vt satis in superiori puncto declaratum est.

At verō loquendo de facto, res tota pendet ex prædestinatione diuinā. Et in primis, si Christus futurus esset, & nasceretur ex matre, quauis Adam non peccaret, quoad illas duas personas in vtroque statu esset æqualitas. Quia Christus, & non habuit essentialē gloriam per merita, sed ratione suę personę, & ideo eandem haberet in vtroque statu. Et quauis habuisset per merita, hæc in vtroque statu essent æqualia, quia essent infinita. Et eadem ratio cum proportionē est de beatissima Virgine. Nam licet proximè habuerit gloriam per sua merita, tamen radicaliter propter dignitatem matris singulari gratia præuenta est: &

21
Nec solum
de excessu
præmij acci-
dentalis, sed
etiam essen-
tialis positi
pronunciare
verificatur.

Ad D. Tho-
mam relatū
in nūm. 7.

22
3. Comparā-
tio tractatū
primo de
possibili.

23
Eius resolu-
tio.

24
Deinde de
facto quoad
Christum,
& matrem.

ita

ita aequaliter fuisset sanctificata, & adiecta. Vnde ad eundem cumulum meritorum, & gloriae, seu gratiae consummatae pervenisset. Iuxta positionem autem negatam Christum fuisse venturum, Adamo non peccante, consequenter dicendum quod nullius hominis merita in statu innocentiae, pervenissent ad cumulum meritorum in aliquibus hominibus nunc inuentum: quia in nullo inuenta essent merita infinita, nec etiam ullus ascenderet ad cumulum gratiae, & meritorum, qui nunc in Virgine inuentus est, quia in dignitate matris Dei radicatur, quae dignitas tunc non esset, ut suppono.

24
Item quoad
alios iustos.

De ceteris vero supponere possumus, in utroque statu futuram fuisse inaequalitatem inter ipsos homines iustos, & in bonis meritis usque ad viam finem perseverantes. Quod quidem in praesenti statu de fide certum est: idem verò de statu innocentiae credendum est: quia licet omnes posteri Adae in gratia aequales crearentur, quia illam acciperent sine dispositione libera: & quasi per modum naturae: postea unusquisque suo arbitrio viveret, & ideo inaequaliter possent mereri, & de facto mererentur, quia ea, quae contingenter eveniunt, nunquam uniformiter fiunt. Praeterquam quod Deus in statu innocentiae sua libera voluntate distribueret auxilia gratiae suae: & ideo non aequaliter omnibus ea tribueret, quantum credibile est, ne ex aliqua lege, aut debito, & non gratis illa tribuere videretur. Hac ergo stante inaequalitate, consequens est, ut in utroque statu quidam homines pervenirent ad finem vitae cum magna meritorum multitudine: alij cum minori, & inde, (quantum coniectare possumus) oriretur mutui excessus inter homines utriusque status: nam qui in statu innocentiae, v.g. essent summi, excederent eos, qui nunc sunt inferiores in meritis: & e converso insignes sancti, qui nunc aliquando fuerunt, vel futuri sunt, inferiores sanctos status innocentiae superarent.

Conferendo
iustiores
vnius status
cum minus
iustis alij
vnius.

Et supremos
iustos inter
se, ex utroque
statu.

25

De similitudine
infirmitas in
se.

At verò è contrario comparando eos, qui in utroque statu minima habuissent merita, certius videtur, aliquos esse nunc inferiores in meritis illis omnibus, qui in statu innocentiae fuissent. Nam aliqui iusti nunc ad finem vitae sine ullis meritis perveniunt: illi nimirum, qui ante usum rationis moriuntur: in statu autem innocentiae nullus à statu vitae sine meritis discederet: quia tunc neque status vitae iustorum morte finiretur, sicut nunc: nec translatio aliquorum fieret ante etatem adultam, ut credibile est, sicut infra videbimus. Praeterea ex his, qui nunc decedunt in adulta aetate, multi habent paucissima merita: vel quia in puerili aetate decedunt: vel quia prope mortem baptizantur: vel quia licet diu post Baptismum viviant, ferè totum vitae tempus in statu peccati existunt. In statu autem innocentiae omnes diuturnum vitae tempus haberent: & in illo semper merita multiplicarent. Quod de perseverantibus in innocentia intelligendum est: nam si qui fortè peccarent, & ante transitum ex vita animali à peccato resurgeret, possent fortasse cum paucis meritis viam finire, & cum aliquibus peccatoribus huius temporis comparari. Quamvis ratio providentiae futurae cum hominibus in illo statu peccantibus, ignota nobis sit, ut in superioribus dixi.

26
Denique &
numquam

Denique, si supponamus, eosdem numero homines, qui in statu naturae lapsae aliquando sunt, vel omnes, vel eorum aliquos futuros fuisse in statu innocentiae, de singulis illorum quæri potest, an

plura merita habituri essent in vno statu, quam in alio, & in quo, vel in utroque essent equalia, licet per diversa virtutum opera fierent. Et quia saltem certum est, Adam, & Evam potuisse statum innocentiae conservare, in illis maxime habet locum interrogatio, utrum Adam, si non peccasset, plura merita habuisset, quam nunc habuit postquam ad gratiam rediit: idemque potest de Eva interrogari, & de ceteris, qui in utroque statu futuri, & salvandi essent. In huiusmodi ergo interrogatione duplex consideratio fieri potest: una est spectando praesens ad rerum executionem, eiusque circumstantias, & aliorum est sub divina electione, & praedestinatione res contemplando. Priori modo licet res incerta sit, eo quod sit contingens, & pendens à libero arbitrio: nihilominus apparet credibile, plura merita habiturum fuisse Adam in statu innocentiae, si nunquam peccasset, quam nunc de facto habuit, propter circumstantias, quas supra consideravimus, quia operationes eius in illo semper essent bonae, & aptae ad meritum, & possent esse frequentiores, quia necessitates corporis illas non impedirent: & ferventiores propter carentiam fomitis, & propter animi tranquillitatem: & ex maiori, seu meliori relatione charitatis, propter maiorem vitam contemplativam assiduitatem. Alii etiam addunt tempus vitae, & aptum ad merendum futurum fuisse diuturnius, quam nunc fuerit, sed hoc incertum est, ut postea dicam.

At verò sub divina electione rem considerando, omnino incerta nobis est. Quia si electio hominis facta est post praeuium originale peccatum per absolutam praescientiam futurorum, nescimus, qualis futura esset, si Deus praesciisset Adam non fuisse peccaturum: nam tunc etiam potuisset Deus vel ad eundem gradum gloriae, & ad sola merita illi termino proportionata Adamum praedestinare: vel etiam posset ad maiorem gloriam & pauciora merita illum praeparare, & tempus, modum, & gradum, seu principia promerendi, illi fini accommodare. Facile enim id facere posset, non obstantibus alijs praerogatiis status innocentiae, ut per se consideranti patebit. Vel è contrario posset in statu naturae lapsae tot auxilia gratiae multiplicare, ut oēs alias status innocentiae commoditates superarent.

Itemque ferè procedit, etiam si dicamus Adam fuisse electum ad certum gradum gloriae ante praescientiam absolutam originalis peccati. Quia, ut antea praesupponimus, saltem supponit illa electio praescientiam conditionatam originalis peccati: & ita facillime posset quis dicere, quod si Deus per illam praesciisset, Adam non fuisse peccaturum, illum ad maiorem gloriam elegisset: quod sane non repugnat: tamen etiam potuisset Deus eligere illum ad tantam gloriam independentem ab omni praescientia futuri peccati, etiam conditionata: quid enim obstat? Et ita ex vi divinae electionis incertum relinquitur, in quo statu recepisset Adam tempus, & vires gratiae ad plura merita multiplicanda. Vnde cum alia omnia media, & commoditates ad merendum divinae praedestinationi subordinata sint, fit, ut simpliciter sit nobis ignotum, quid in praedictio eventu futurum in hac parte esset. Et quod de Adam dictum est, in ceteris locum habet.

Ultimo loco posset hic alia comparatio fieri in gratia, quae hominibus nunc ex opere operato datur: & gloria, quae illi correspondet, nimirum, an in statu innocentiae daretur hic sanctificationis modus: & an in illo statu darentur sacramenta, vel sacrificia: & consequenter qualis futurus esset tunc Ecclesiae status, quoad regimen, quoad sacerdotium, & familia, de quibus amplissimus posset fieri discursus. Veruntamen de rebus nobis non reue fa sunt, quae de illis attingimus in 3. t. 3. part. disp. 3. CAPVT

SVARE 2
de Anoclis,
re 6. d. r. m. c.
anima.

D. V. 2